

Zrna ob poti.

II.

(Spisal dr. Fr. L.)

Kakor je resnično, da je naše življenje potovanje, tako je tudi resnično, da nahajamo in pobiramo ob poti svojega življenja raznovrstna zrna, raznovrstna semena. Prava modrost je ta, da si nabiramo samo dobrih zrn; nespametno pa in nesrečno je, iskati in nabirati slabih zrn pa sejati jih na njivo svojega duha in srca.

Čudno je sicer, vendar pa resnično, da segamo rajši po slabem semenu, nego po dobrem. Zakaj, tega nas uči navadna prislovica, da je človek bolj nagnjen k slabemu kakor k dobremu. Vsakdanja izkušnja nam potrjuje to resnico. Tako je bilo in tako je: mi pač tega ne bomo premenili.

Za danes bi rad, da bi blagovoljni bralci z mano vred pobrali zrno, ki je neizrekljivo dragoceno, ob enem pa tudi neizogibno potrebno zlasti onim, ki delujejo v javnem življenju. To zrno je nauk Kristusov: Zataji samega sebe!

Zakaj bi pa pobrali prav ta nauk, ki je večini tako zopern?

V mislih so mi oni hudi boji, ki so se bojevali in se še bojujejo med nami; oni udarci, kateri mnogokrat zadenejo celó mirnega človeka, ki se nič ne vtika v neprijateljske razmere raznih narodnjakov; oni boji, ki so semtertje prihruli tudi v naš mirni dom. Vsi obžalujejo ta boj, vendar ga neče biti nikdar konec.

Večkrat je že poudarjal naš list, da morajo tudi v javnosti in v pisateljevanju vseskozi veljati prav tista pravila, ki uravnavajo v obče naše življenje. Če smo dolžni zatajevati se v življenju, dolžni smo zatajevati se tudi v pisateljevanju. Kakor človek — kristijan, tako naj se zatajuje tudi knjiga, tudi časopis.

Izkušnja nas uči, da ravnajo mnogi pisatelji prav narobe. Večina ne bi nikoli rekla tega, česar se ne boji zapisati; v družbi se sramujejo pripovedniki govoriti tako, kakor pišejo v povestih; v časniških prepirih se mnogokrat kaže tolika strast, kakoršne bi se zaradi spodobnosti gotovo ogibali v ustnem prepiru. Kakor je oni, ki meče kamenje ali strelja od daleč, veliko drznejši kakor oni, ki strelja od blizu, tako so tudi mnogi pisatelji v pisavi drzni, češ, saj me nihče ne vidi, popir je pa potrpežljiv in neobčuten.

Kako napačno je tako ravnanje! Prav v spisih je treba najprej previdnosti, prav v pisanju je treba krepkega zatajevanja.

Ako je spis dober, pomnoži se sad takega spisa tolikokrat, kolikor čitateljev ga bere. Ako

je spis slab, razširi se slabost ali zloba med vse one, ki ga beró. Zato je treba v spisih s stotero skrbjo varovati se hudega in s stoterim trdom prizadevati si za lepe uspehe in sadove.

Ali se pa obvarujemo zla drugače, kakor z zatajevanjem? Ali smo dobri, ako ne krotimo strastij in napačnih želj?

Malokdaj je spis dober, ako nas ni vodilo v njem umno zatajevanje. Človeka tako rada premaga nevolja, jeza, žalost, obupnost, častiljnost in druga nagnjenja, ki nam niso v čast in prid. Ali naj taka neplemenita lastnost zaidi tudi v spis? Ako ima pisatelj bolne oči in vidi vse krvavo, ali naj se tudi bralci preverijo, da je vse krvavo?

O, da bi znali in hoteli pisatelji zatajevati sami sebe! O, da bi hoteli ločiti to, kar se tiče samo njih in je tudi samo v njih, od tega, kar je splošnega in vrednega, da se objavi! Veljak n. pr. ima osebne vzroke in posebne namene: časopis, v katerega spravi proizvode, izvirajoče iz raznih strastij, razširja razdvojenost in sovražstvo na vse strani. Celó pisatelji, ki imajo dobre namene, dadó se premnogokrat premotiti, da spravijo sadove osebne nevolje, napačne in nepremišljene gorečnosti, mržnje in nezaupnosti v javnost in s tem storé mnogo škode.

Kot vzor mi je pred očmi pisatelj jasnega duha in mirnega srca. Kar zapiše, to je dobro premislil. Ko ga je sililo nagnjenje in ko mu je prigovarjala želja, naj zapiše to in ono, ni se udal takoj temu nagibu, marveč je pretehtal poprej vse razloge in preudaril vse posledice. Ne, da bi se takoj poprijel nagiba, ne, da bi si izpolnil željo, marveč kroti in brzda se. Lahko bi pokazal svoj pravični srd v ostri besedi, pa je ne izreče, marveč izbere milejšo; lahko bi se znesel nad nasprotnikom in ga potlačil do tal, a ne stori tega, ampak ga samo resno zavrne; lahko bi pripravil poslušalca v grenko žalost, pa mu prizanaša in ga okrepča s primešanim veseljem. S kratka: Vzor mi je pisatelj, ki se zna zatajevati.

Ko prebiram spise raznih znanih pisateljev in vidim, kako so svojo neukrotljivo in razbrzdano naravo razgrnili v javnosti, pride mi vselej ta-le misel: Za Boga, kako se je treba truditi in truditi, ako hočemo storiti le majhen korak v krepstih! Koliko vaje, koliko ostrosti treba, da odpraviš le jedno napako! V javnosti, v slovstvu, v politiki pa silijo kakor hudourniki na dan neukrotljivi značaji, katerim je drznost prva, a zatajevanje poslednja skrb. (Dalje.)